

KATEHIZACIJA MLADIH

Mihovil Rodić

UVOD

Drugi vatikanski sabor pokrenuo je u Crkvi mnoge inicijative, a postojeće nastoji oživjeti. Vjerojatno se najviše postiglo na području katehizacije. Svijest da je naviještanje i odgajanje u vjeri jedna od najvažnijih zadaća Crkve, prisutna je kod svih koji su za to odgovorni. Temeljitija i organiziranija katehizacija jest gorući problem Crkve u suvremenom svijetu. Crkva je odmah nakon Sabora htjela razmotriti stanje na području katehizacije. Nastavljajući započetu praksu sazivanja biskupskih sinoda, održana je u Rimu 1977. god. sinoda koja je imala temu „Kateheza u današnje vrijeme s posebnim naglaskom na djecu i mlade”. Rezultat sinode jest „Poruka Božjem narodu” i apostolska pobudnica „Catechesi tradendae”, koju je papa Ivan Pavao II. objavio 16. listopada 1979. godine.

Pozivajući se na Drugi vatikanski sabor i druge skupove održane u Crkvi nakon njega, odgovorni za realizaciju postavljenih zadataka stalno naglašavaju važnost katehizacije. Riječi kao npr. odgovornost, dužnost i zadatak Crkve da promiče sustavnu katehizaciju na svim razinama, posebno za djecu i mlade, stalno su prisutne u govorima i odgovarajućem tisku.

Pastoralni djelatnici, katehete mladih, kod nas uglavnom, barem dosad, svećenici kojima se povjerava ta odgovorna služba našli su se ne jednom pred velikim zadatkom. Poteškoće koje priječe da se može s uspjehom obavljati, mnogobrojne su i raznovrsne. Koliko je poznato, taj odgovoran i težak posao obično se prepušta mladim svećenicima, dok se stariji, čast iznimkama, ne upuštaju u tu „avanturu”. Iznose se mnogi razlozi: mlad će se svećenik lakše približiti mladima, mladi će ga bolje prihvatiti, ima više vremena itd. Mislim da je tu na neki način prisutan i strah pred svijetom mladih. Traži se velika angažiranost, ustrajnost, ulaganje velikih snaga, napora i žrtava, volje, ljubav prema mladima, a i vrijeme. Mnogi svećenici izbjegavaju rad s mladima zbog nespremnosti, neosposobljenosti a i zbog pomanjkanja afiniteta prema mladima. Bježe od takvog angažmana jer se boje eventualnog neuspjeha. Treba ipak priznati da studij pastoralne i katehete na našim teološkim učilištima nije ih dovoljno osposobljavao za angažiraniji pristup mladom čovjeku modernog doba.

Situacija u svijetu mladih stalno je u nekom gibanju i podvrgnuta je brzim i čestim promjenama. Razni pokreti i gibanja ne ostaju bez odjeka među mladima kod nas. Kolanje infor-

macija putem zvuka, slike i tiska, putovanja, susreti mladih na međunarodnom planu, migracije unutar domovine i izvan nje, mijenjanje sliku života i kod naših mladih ljudi.

U takav svijet mladih ulazi kateheta s programom evanđelja. Svjestan svojeg poslanja i odgovornosti, htio bi u srca mladih usaditi vrednote vjere. U toj se brizi pita koliko je mladi čovjek raspoložen za "nešto više" od onoga što mu svakodnevna situacija nalaže. Koliko je sposoban odbaciti primamljive ponude suvremenog potrošačkog društva koje ga svim raspoloživim propagandnim sredstvima želi uvući u materijalističko-hedonistički svijet i koristiti ga za svoje interese? Koliko je spreman oduševiti se za transcendentne vrednote koje mu pružaju potpuniji i smisleniji program u osobnom životnom traženju?

Ukoliko želi da njegov rad bude smišljen, planiran i sustavan, kateheta mora voditi računa o nekim bitnim elementima koji su nužni za ozbiljan rad s mladima. Pita se kako da organizira grupu, što je predmet kateheze – dakle, tu je riječ o sadržaju i metodi.

ORGANIZACIJA GRUPE

Ukoliko je kateheta vezan i mnogim drugim zaduženjima u župi ili u nekim drugim crkvenim ustanovama (samostanu, sjemeništu...), teško će moći planski raditi s mladima. U našim prilikama svećenik na župi uglavnom ima niz drugih poslova. K tome, ako se katehizacijom bavi samo uz put, "pa, koliko se stigne i može", u takvim okolnostima nije moguća nikakva organiziranija djelatnost.

U okupljanju mladih veliku ulogu ima informacija. Nije dovoljna obavijest s nedjeljne mise i ne znam kako uspješan plakat s oglasne ploče. Mnogi mladi niti su na misi da čuju obavijest, niti prolaze kraj crkve da bi svratili pozornost na propagandni plakat. Potreban je osobni kontakt. Pogotovo ako kateheta poznaje mlade iz svoje sredine ili župe, zaustavit će se na ulici i ljubazno pozvati na vjeronaučne susre-

te. Obiteljski posjeti također su prilika za informacije. U sveučilišnim gradovima može se posjetiti mlade u studentskim domovima. Svakako da treba voditi računa o nenametljivosti. Na početku vjeronaučne godine uputno je mladima poslati pisma. Pobudna će riječ sigurno nekoga potaknuti i zainteresirati.

Iako izlazim iz konteksta u vezi s pitanjem organizacije grupe, mislim da je ovdje vrijedno spomenuti i ovo: što se tiče dolaska mladih (srednjoškolaca, studenata, radnika) u grad, smatram da je nužno potreban kontakt na relaciji domaći kateheta – mladi – kateheta u gradu. Kad koji mladić ili djevojka odlaze u grad na školovanje ili na posao, potrebno je da im domaći svećenik dađe upute kako da se u gradu uključe u neku od vjeronaučnih zajednica. Treba podijeliti mladima adrese vjeronaučnih centara u gradovima u kojima se namjeravaju školovati ili zaposliti.

Kako organizirati vjeronaučnu grupu? Imajući u vidu osnovna načela postojanja grupe, kateheta treba voditi računa o uvjetima koji su neophodni da grupa bude kompaktna. Članovi vjeronaučne grupe trebaju jedni druge upoznati. Potrebno je da među njima vlada prijateljsko ozračje, povjerenje i zajedništvo. U takvom ambijentu mladi rado žele biti. Međusobnim komuniciranjem jedni druge obogaćuju, upotpunjuju, podržavaju i pomažu. Otvoreni su jedni prema drugima i solidarni. Naravno da se organizacija vjeronaučne grupe ne može i ne smije graditi samo na čisto naravnim postavkama. Tu mora biti mjesta za vjerske vrednote i karakteristike. Vjeronaučna se zajednica temelji na molitvi, pravom sudjelovanju u euharistiji, na duhovnom izgrađivanju pojedinca i grupe. U stvaranju takve zajednice veliku, možemo reći, presudnu ulogu ima voditelj – kateheta. Njegova osoba treba izjarivati osnovne ljudske i vjerničke kvalitete. Mladi trebaju osjetiti da ih njihov vjeroučitelj iskreno voli, da mu je stalo do njih. On se zanima za njihove planove, ciljeve i probleme egzistencijalne i duhovne naravi. Ima vremena biti s njima. Vrijeme provedeno u društvu s njima ne smatra izgubljenim pa makar žrtvovao mnoge osobne interese. Trudi se da bude jedan od njih, ali ne kao oni. On im treba biti svjetionik, oslonac, vjernik koji se

trudi da živi vjeru bez obzira što se i on, kao čovjek, muči suočen s padovima i sumnjama.

Uspješnijem organiziranju vjeronaučne grupe pridonosi i angažiranje samih mladih. Aktivno sudjelovanje u euharistiji (pjevanje, čitanja, molitva vjernika i dr.) okuplja ih i izvan vjeronauka, kao i organiziranje prigodnih akademija, hodočašća, izleta, održavanje duhovnih vježbi i obnova. Karitativno djelovanje grupe: posjeti bolesnicima i nemoćnim osobama u bolnicama, staračkim domovima i privatnim stanovima. No nisu to jedine mogućnosti da se stvara pogodno ozračje za rast vjeronaučne zajednice mladih.

PITANJE SADRŽAJA

Mnogi katehete muku muče s problemom sadržaja kateheze mladih. Mislim da su katehete u našoj domovinskoj Crkvi, što se tiče sadržaja, prepušteni samima sebi. Kod nas još nema razrađenog programa kad je u pitanju sadržaj. Neki se pokušaji poduzimaju, ali sve je to neka-ko improvizirano i stvar je rijetkih entuzijasta. I tako kateheta traži, lista razne knjige i stručne revije, priređuje teme. Za to mu je potrebno puno vremena. A možda nema širi izbor odgovarajuće literature. Prisiljen je da sam stvara program. U tome traži pomoć mladih, pa oni iznesu po koju temu. Neke su od tih možda i više puta bile obrađivane.

Svima je jasno da glavni sadržaj kateheze jest osoba Isusa Krista, Biblija, vjerske istine, sakramenti. Sigurno da ti sadržaji mogu dati teme za nekoliko godina sustavnoga rada. Postavlja se pitanje koliko su mladi spremni ustrajati u cjelogodišnjem radu određene tematike. No osim navedenog sadržaja javljaju se problemi i pitanja suvremenog života s kojima se mladi danas svakodnevno suočavaju. Prisutne su dakle i društveno—antropološke teme. Navedimo samo neke: ljubav, brak, poimanje seksualnosti (predbračna i bračna čistoća), socijalna pravda u svijetu, pitanje smisla života, problem ovisnosti (alkohol, droga i dr.), angažman u društvenom životu, laik u Crkvi, ekumenska problematika, kršćanin pred problemom rata i sl.

Kad je u pitanju sadržaj kateheze, važno je voditi računa o njegovoj cjelovitosti. Mladi imaju pravo o vjerskim istinama biti informirani i poučeni onako kako Crkva vjeruje i kako ih tumači. Apostolska pobudnica "Catechesi tradendae" u br. 30 o tome kaže: "Nijedan kateheta ne bi mogao po svojoj volji pravno vršiti izbor iz pologa vjere po onom što bi on smatrao važnim i po onom što bi smatrao manje važnim, da bi naučavao ovo, a odbacivao ono."

METODE

Pitanje metode poseban je problem u katehizaciji mladih. Mislim da današnje generacije kateheta, što se tiče metode, u katehizaciji nisu dovoljno osposobljeni. Mnogi se katehete pitaju na koji način treba katehizirati da bi se uspješno katehiziralo. Kad se kateheta odlučuje za jednu katehetsku temu, mora mu samom biti jasno što želi postići, mora biti dobro upoznat sa sadržajem i na koji se način sve to može izvesti.

Do danas se, možemo reći, katehete služe ovim metodama:

1. Kateheta čita ili izriče sadržaj, a grupa sluša.
2. Kateheta obrađuje temu služeći se pomoćnim audiovizualnim sredstvima: ploča, crtež, dijafilm, film, fotografije, glazba.
3. Kateheta podijeli sudionicima materijale i zadaje radne zadatke.

Prva je metoda vjerojatno najzastupljenija u našoj katehetskoj praksi. Tu nema kreativnosti i mladi su automatski postavljeni u pasivne slušatelje. Kateheti je prividno lakše, ali u toku izlaganja osjeti zamor i nedostatak koncentracije kod slušatelja. Umješnost, sposobnost i spremnost katehete da na zanimljiv način izvede stvar do kraja, u ovom slučaju vrlo je potrebna. Ukoliko želi da se nakon izlaganja razvije konstruktivna diskusija, mora se truditi da održi pažnju slušatelja do kraja. Neke poteškoće za slabu ili nikakvu diskusiju ionako postoje: nedovoljna poučljivost u materiju vjerske problematike, strah kako će slušateljstvo prihvatiti intervent diskutanta, kod nekih je prisutna indiferentnost

pa se i ne trude da dadu svoj doprinos diskusiji. Zadovoljavaju se pasivnom prisutnošću. Ipak time nije rečeno da je takva prisutnost promašena.

Mislim da metoda u kojoj se posize za pomoćnim sredstvima daje veće mogućnosti za efikasniju katehezu. Tu osim slušnog postoji i vizualni element. Živimo u vremenu slike. Film, televizija i ilustrirani časopisi zaokupljaju mladog čovjeka. Trebamo biti svjesni da današnje mlade, koji nam dolaze na vjeronauk, od male na prate gore spomenuta sredstva. Ploča, crteži, dijafilmovi, fotografije i odgovarajuća popratna glazba uvelike mogu doprinijeti da kateheza bude uspješnija i plodonosnija. Vizualni faktor pomaže da slušatelji riječ lakše upamte. Sigurno da je za takav način katehiziranja potrebno mnogo vremena i truda, ali i posjedovanje audiovizualnih sredstava i sposobnost da ih se u katehezi na pravi način koristi.

Veći se angažman vjeronaučne grupe postiže kad se mladima na početku ili u toku vjeronaučnog susreta podijeli materijal teme i daju radni zadaci. Sudionici su podijeljeni u više radnih grupa. Svaka grupa ima svoj zadatak i u određenom vremenu pokušava doći do nekog rezultata. Kateheta prati rad svake pojedine grupe, objašnjava, sugerira, potiče. Grupe je potrebno pohvaliti. Tako će se još više angažirati i potruditi da nešto od sebe dadu. Nakon toga svaka grupa podnosi izvještaj o svojem radu. Ti se izvještaji obično prate s pažnjom jer se želi čuti što je pojedina grupa učinila.

Treba napomenuti da nije uputno držati se samo jedne metode i po njoj stalno raditi. Mladi žele promjene. Ne prihvaćaju ustaljen način rada. Služiti se različitim metodama stvara pokretljivost i razbija monotoniju. Sigurno da navedene tri metode katehiziranja nisu jedine. Stručniji katehete poznaju i druge. Svako da je metoda važan faktor u našem katehetskom radu i kateheta mladih treba istraživati, otkrivati i nalaziti način kako će njegov rad s mladima biti što korisniji.

Kad je riječ o metodama, treba voditi računa i o jeziku, kao glavnom faktoru interpretacije sadržaja. Sigurno da nije lako govoriti jednostavnim rječnikom. Kateheta više puta pomisli da ako hoće u očima mladih studenata

i srednjoškolaca nešto značiti, treba sipati izraz za izrazom. A oni ga ne razumiju. U jednom sam susretu s mladima iz različitih vjeronaučnih zajednica uočio da mladi neke teološke i filozofske izraze uopće ne razumiju. Treba ipak imati u vidu da pred sobom imamo mlade raznih profila, i izobrazbe, a ne studente teologije.

PRIJEDLOG UMJESTO ZAKLJUČKA

Pri završetku razmišljanja o katehizaciji mladih ponovno se vraćam na osobu katehete koji je kod nas, barem zasad, svećenik. Tu i tamo se možda nađe i koji laik. Neki su vrlo nezadovoljni što u ovaj posao laici nisu više uključeni. Mislim da svećenika treba osloboditi kojekakvih drugih aktivnosti i usmjeriti ga na onu najvažniju: evangelizaciju i katehizaciju. Je li opravdano laika uključivati u dotičan posao, dok svećenik, kojemu je to imanentno, bježi od nje? Možemo li se nadati da svećenik u našoj Crkvi u dogledno vrijeme u svojem djelovanju neće biti svaštar? Profil jednog svećenika na službi u pastoralu otprilike je ovakav: on je administrator, financijski bilježnik, ekonomist, graditelj, organizator priredaba, hodočašća, humanitarnih akcija i sl. Ima svećenika kojima svećenička služba prođe uglavnom u popravljanju starih i podizanju novih crkvenih objekata, župnih kuća, u rušenju starih i podizanju novih dvorišnih ograda. Dok jedan takav posao ide kraju, u njemu se rađaju nove slične ideje. Jedan je mladi svećenik nekoliko mjeseci prije smrti u razgovoru za jedan naš vjerski list na pitanje čemu bi više pažnje posvetio kad bi se ponovno vratio na početak svojeg svećeničkog apostolata, odgovorio: "Više bih se zalagao na izgradnji žive Crkve, tj. više bih se posvetio ljudima, a manje objektima."

U mnogim se aktivnostima našega djelovanja u posljednje vrijeme pozivamo na nedavno održan Nacionalni euharistijski kongres u Zagrebu i Mariji Bistrici. Kongres treba okrenuti novu stranicu i na području katehizacije mladih. Ponosimo se iznenađujuće velikim brojem mladih hodočasnika na kongresu. Mislim da bi se nad tom činjenicom trebali ozbiljno zamisliti i učiniti sve da ti mladi budu veća bri-

ga naše domovinske Crkve. Potrebno je nešto poduzeti da se katehetama mladih u našoj Crkvi pomogne kako bi bili što osposobljeniji za sustavan i ozbiljan rad s mladima. Od kateheta se mnogo traži, stavlja im se na savjest odgovornost koju imaju u vjerskom odgoju mladih. Neka im se osim poticaja i hrabrenja dade nešto konkretno. Smatram da bi trebalo što prije okupiti profesore pastorala i katehetike naših teo-

loških učilišta i angažiranije katehete mladih pojedinih biskupija da razmotre postojeće stanje i pokušaju pokrenuti organiziraniji rad s mladima. U protivnom ćemo i dalje tapkati u mjestu i sliježući ramenima tješiti se da "činimo što možemo". A kad je tako, onda će i dalje biti rijetki oni požrtvovalni, nasuprot mnogima koji i od onoga što mogu ne učine ništa, ili učine vrlo malo.